

**นวัตกรรมในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมาย
ของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข¹
Innovations in providing legal consultation and opinions
by the Legal Affairs Division, Office of the Permanent Secretary,
Ministry of Public Health.**

ชัยโชค สุนัย²

ดร. ศิริรักษ์ นิทัศน์เอก³

ผศ. ดร. วีระยุทธ พรพจน์ธนาศ⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข และเพื่อแสวงหานวัตกรรมในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข โดยการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการวิจัยเอกสารและวิจัยสนามจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 10 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาและอุปสรรค คือ การค้นหาข้อมูลกฎหมายค่อนข้างใช้เวลานาน เนื่องจากข้อมูลกฎหมายมีความกระจัดกระจาย ไม่มีการจัดรวบรวมข้อมูลกฎหมายไว้เป็นหมวดหมู่ซึ่งทำให้ยากต่อการสืบค้น 2) นวัตกรรมในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน คือ การจัดให้มีห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (E- book) รวบรวมข้อมูลกฎหมายไว้เป็นหมวดหมู่ลงในเว็บไซต์กองกฎหมาย และระบบอัตโนมัติในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมาย เช่น ระบบคอมพิวเตอร์อัจฉริยะ (AI) ระบบ chatbot line official account หรือ แอปพลิเคชันของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

คำสำคัญ : นวัตกรรม การให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมาย กองกฎหมายสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง นวัตกรรมในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุข

² นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

⁴ ประธานกรรมการการสอบค้นคว้าอิสระ

Abstract

This research aims to study problems and obstacles in the practice of giving advice and opinions. legal aspects of the Legal Department Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health Ministry of Public Health and to seek innovations in developing and increasing the efficiency of legal consultation and opinion operations of the Legal Division. Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health Ministry of Public Health by qualitative research through document research and field research from interviews. Ten people provided important information through semi-structured interviews. The results of the study found that 1) Problems and obstacles are that searching for legal information takes a long time. This is because legal information is scattered. No legal information was collected. It is organized into categories which makes it difficult to search. 2) An innovation in developing and increasing operational efficiency is to provide an electronic library (E-book) that collects legal information into categories on the Legal Division website. and automatic systems for providing legal advice and opinions, such as intelligent computer systems (AI), chatbot systems, line official accounts, or legal department applications. Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health

Keywords: innovation, legal advice and opinions Legal Division, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ กำหนดให้ภาครัฐต้องปรับวัฒนธรรมการทำงานโดยต้องปฏิบัติงานให้มีสมรรถนะสูงซึ่งมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล มุ่งบรรลุเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งมุ่งผลสัมฤทธิ์ผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำนวัตกรรมเทคโนโลยี ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่าและสามารถปฏิบัติงาน เทียบได้กับมาตรฐานสากล ตลอดจนมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามา มีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส ประกอบกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ฉบับที่ 20 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศด้านการบริหาร ราชการแผ่นดิน กำหนดให้ภาครัฐนาระบบเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการบริหาร ราชการแผ่นดินและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน โดยบูรณาการระบบฐานข้อมูลของหน่วยงานภาครัฐ เข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชน อันเป็นการให้องค์กร ภาครัฐตระหนักถึงการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการปฏิบัติราชการ เพื่อให้การปฏิบัติราชการ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ในปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่เทคโนโลยีกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้หลายๆ ประเทศทั่วโลกต้องเร่งปรับตัวเพื่อรองรับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่เป็นลักษณะไร้พรมแดนทำให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สามารถติดต่อกันได้โดยสะดวก และเป็นไปอย่างเสรี และในขณะเดียวกันยังมีอีกหลายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนผ่านในยุค โลกาภิวัตน์อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ดังนั้น องค์กรภาครัฐจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวพร้อมรับมือ การเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับองค์กรโดยมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานเพื่อรองรับความก้าวหน้า ของเทคโนโลยีภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ด้วยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำงานมากขึ้น อันเป็นการพัฒนาและสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

ในการนี้ กระทรวงสาธารณสุขซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพอนามัย การป้องกัน ควบคุม และรักษาโรคภัย การฟื้นฟูสมรรถภาพ ของประชาชน ราชกิจจานุเบกษา (2545, หน้า 26) โดยมีสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นส่วนราชการ ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีการกิจเกี่ยวกับพัฒนายุทธศาสตร์ และแปลงนโยบายของกระทรวง สาธารณสุขเป็นแผนการปฏิบัติราชการ ตลอดจนจัดสรรทรัพยากรและบริหารราชการประจำทั่วไปของกระทรวง สาธารณสุข เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของกระทรวงสาธารณสุข และมีอำนาจหน้าที่ ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้สอดคล้องตามนโยบายรัฐบาล และสถานการณ์ของประเทศ พัฒนาระบบฐานข้อมูลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สารสนเทศและการสื่อสาร

ประชาสัมพันธ์ เพื่อใช้ในการบริหารงานและการบริการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการแพทย์และการสาธารณสุขให้ทันสมัยและเหมาะสมยิ่งขึ้นตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2560 ราชกิจจานุเบกษา (2560, หน้า 4) ดังนั้น สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

ราชกิจจานุเบกษา (2560, หน้า 7 - 8) กองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขเป็นส่วนราชการบริหารส่วนกลางตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2560 โดยมีภารกิจ ดังนี้ 1) ดำเนินการเกี่ยวกับนิติกรรมและสัญญา 2) ดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบแพ่งและอาญา งานคดีปกครอง งานคดีอื่น ๆ การพิจารณาตรวจสอบคำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้ง 3) ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ และดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายในกระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง 4) ดำเนินการป้องกัน แก้ไข และระงับข้อพิพาททางการแพทย์และการสาธารณสุข รวมถึงการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและช่วยเหลือเยียวยาผู้รับบริการและผู้ให้บริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข รวมทั้งการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงสาธารณสุข ตลอดจนติดตาม ตรวจสอบ และกำกับดูแลการบังคับใช้กฎหมายของกระทรวงสาธารณสุขโดยเป็นศูนย์ข้อมูลกลางด้านกฎหมายและเป็นศูนย์กลางการประสานงานเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมายของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงสาธารณสุข โดยมีภารกิจแบ่งโครงสร้างกลุ่มงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกฎหมายออกเป็น 4 กลุ่มงาน ได้แก่ 1) กลุ่มงานนิติกรรมและสัญญา 2) กลุ่มงานกฎหมายและคดี 3) กลุ่มงานปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย และ 4) กลุ่มงานระงับข้อพิพาททางการแพทย์ ทั้งนี้ จากภารกิจดังกล่าวข้างต้นกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข จึงมีสถานะเป็นศูนย์กลางในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายอันเกิดจากประเด็นปัญหาการตีความในข้อกฎหมายทุกฉบับที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุขแก่ส่วนราชการที่อยู่ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงสาธารณสุขทั้งหมด ได้แก่ 1) ส่วนราชการระดับกรม สังกัดกระทรวงสาธารณสุข (กรมการแพทย์กรมควบคุมโรค กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมสุขภาพจิต และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา) 2) ส่วนราชการในส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลจังหวัด โรงพยาบาลอำเภอ เป็นต้น) และ 3) สภาวิชาชีพต่าง ๆ (สภาการพยาบาล สภาเภสัชกรรม ทันตแพทยสภา สภาการแพทย์แผนไทย เป็นต้น)

โดยจากการปฏิบัติงาน ณ กองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ที่ผ่านมาผู้วิจัยพบปัญหาว่า ส่วนราชการระดับกรมสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและส่วนราชการในส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และสภาวิชาชีพต่าง ๆ มีการทำข้อหารือขอคำปรึกษาและขอความเห็น

ในปัญหาข้อกฎหมายที่เกิดจากการปฏิบัติงานตามกฎหมายทุกฉบับที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงสาธารณสุขเข้ามาที่กองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขเป็นจำนวนมาก โดยวิธีการโทรศัพท์หรือทำหนังสือราชการเข้ามหารื้อ แต่เนื่องจากการตอบข้อหารือเพื่อให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายดังกล่าวจะต้องใช้เจ้าหน้าที่ของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขในแต่ละกลุ่มงานซึ่งแบ่งตามประเด็นข้อกฎหมายที่รับผิดชอบตอบปัญหานั้น ๆ โดยแต่ละครั้งการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายนั้นใช้เวลาค่อนข้างนานพอสมควร ประกอบกับส่วนราชการระดับกรมสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและส่วนราชการในส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีการหารือกันมีประเด็นสอบถามหลายประเด็นโดยใช้เวลาในการหารือทางโทรศัพท์เฉลี่ยสายละ 20 - 30 นาที ซึ่งทำให้สูญเสียเวลาในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายอันเป็นการส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเป็นอย่างล่าช้าไม่ทันภายในกำหนดระยะเวลา ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจเป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาหาวัตกรรมการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมาย อันเป็นการยกระดับให้การให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข มีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เมื่อการดำเนินการดังกล่าวมีประสิทธิภาพแล้ว ย่อมไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานประจำที่ได้รับมอบหมายส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลบรรลุเป้าหมายขององค์กร ตลอดจนส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กรได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
- 2) เพื่อแสวงหาวัตกรรมการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ เจ้าหน้าที่กองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 10 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 2) รองผู้อำนวยการกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 3) เจ้าหน้าที่ในแต่ละกลุ่มงาน จำนวน 4 กลุ่มงาน ดังนี้ กลุ่มงานนิติกรรมและสัญญา จำนวน 2 คน กลุ่มงานกฎหมายและคดี จำนวน 2 คน กลุ่มงานปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย จำนวน 2 คน และกลุ่มงานระงับข้อพิพาททางการแพทย์ จำนวน 2 คน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ กองกฎหมาย

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ชั้น 3 อาคาร 6 โดยมีระยะเวลาในการดำเนินงาน 1 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึง เดือนพฤศจิกายน 2566

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงานในด้านการให้คำปรึกษา และการให้ความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
- 2) ทำให้ทราบถึงนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการให้คำปรึกษา และความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

ราชกิจจานุเบกษา (2561, หน้า 7) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่จะทำให้ประเทศไทยปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบและทุกระดับ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันซึ่งได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีความเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา และประเทศไทยต้องได้รับการพัฒนายกระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วย โดยมีการกำหนดยุทธศาสตร์ไว้ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะขอล่าถึงเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งนับเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข” ราชกิจจานุเบกษา (2561, หน้า 55) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ กำหนดให้ภาครัฐนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ โดยมีระบบข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ นำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อการพัฒนานโยบายและการให้บริการภาครัฐ เพื่อให้สามารถติดต่อราชการได้โดยสะดวก รวดเร็ว เสียค่าใช้จ่ายน้อยและตรวจสอบได้ รวมทั้งกำหนดให้ภาครัฐพัฒนาและปรับระบบวิธีการปฏิบัติราชการให้ทันสมัย โดยมีการกำหนดให้นำนวัตกรรม เทคโนโลยีระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน การบริหารงานและการตัดสินใจ เพื่อตอบสนองกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทัน่วงที

ระบบราชการ 4.0

ตามที่รัฐบาลได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เพื่อพัฒนาประเทศ ซึ่งทำให้ภาครัฐต้องตระหนักถึงการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการและปรับระบบวิธีปฏิบัติราชการให้ทันสมัยเพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ดังนั้น ภาครัฐหรือระบบราชการจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนและปฏิรูปเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งเรียกว่า “ระบบราชการ 4.0” ซึ่งจะต้องทำงานโดยใช้เทคโนโลยี ยึดหลักธรรมาภิบาลของการ

บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน (Better Governance, Happier Citizens) เปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่เพื่อพลิกโฉม (Transform) ให้สามารถเป็นที่เชื่อถือและไว้วางใจและเป็น ที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2560, อ้างถึงใน เอกลักษณ์ นาคพ่วง, 2560, หน้า 22) การพลิกโฉม (Transform) ภาครัฐหรือระบบราชการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยยึดหลัก ธรรมชาติของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน (Better Governance, Happier Citizens) อันจะทำให้ระบบราชการสามารถเป็นที่ไว้วางใจและเป็น ที่พึ่งของประชาชนได้อย่างแท้จริง (Credible and Trusted Government) จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่ ดังนี้ กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น (2560, อ้างถึงใน เอกลักษณ์ นาคพ่วง, 2560, หน้า 23) 1) เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน (Open & Connected Government) ต้องทำงานโดยเปิดเผยโปร่งใส บุคคลภายนอกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ของทางราชการหรือมีการแบ่งปันข้อมูลซึ่งกันและกันและสามารถเข้ามาตรวจสอบการทำงานได้ 2) ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric government) ต้องทำงานในเชิงรุกโดยมุ่งเน้นแก้ไขปัญหา ความต้องการและตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยไม่ต้องรอให้ประชาชนเข้ามาติดต่อขอรับบริการ หรือร้องขอความช่วยเหลือจากทางราชการ (Proactive Public Services) รวมทั้งอำนวยความสะดวก โดยเชื่อมโยงระบบข้อมูลของทางราชการเพื่อให้บริการต่าง ๆ สามารถเสร็จสิ้นในจุดเดียว (One Stop Service) และ 3) ภาครัฐอัจฉริยะมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (Smart & High Performance Government) ต้องทำงานโดยเตรียมการไว้ล่วงหน้าสร้างนวัตกรรมหรือความคิดริเริ่ม และประยุกต์องค์ความรู้ในแบบ สหสาขาวิชาเข้ามาใช้ในการตอบโต้กับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน เพื่อสร้างคุณค่ามีความยืดหยุ่น และความสามารถในการตอบสนองกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทัน่วงที กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2560, อ้างถึงใน เอกลักษณ์ นาคพ่วง, 2560, หน้า 23)

ความหมายของนวัตกรรม

นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง สิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน อันเกิดจากการใช้ความรู้ และความคิด ของคนสร้างสรรค์ให้มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ และสังคม หรือเป็นการสร้างสิ่งที่มีอยู่เดิมให้กลายเป็นสิ่งใหม่ ที่แตกต่างไปจากสิ่งที่มีอยู่เดิมโดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงบริบทของสังคมในการสร้างโอกาสใหม่ ๆ รวมทั้งมีการ ถ่ายทอดหรือส่งต่อสิ่งใหม่ ๆ นั้นให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม หรือนำสิ่งใหม่นั้นมาปรับปรุงการทำงาน ให้มีประสิทธิภาพดีกว่าเดิม

ประเภทของนวัตกรรม

นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) หมายถึง การเปลี่ยนแนวทาง หรือวิธีการผลิตสินค้า หรือบริการ ให้การให้บริการในรูปแบบที่แตกต่างออกไปจากเดิม การประยุกต์ใช้แนวคิดวิธีการหรือกระบวนการ

ใหม่ ๆ ที่ส่งผลให้กระบวนการผลิต และการทำงานโดยรวมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เป็นการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงในองค์กร เช่น การผลิตแบบทันเวลาพอดี หรือ just in time (JIT) การบริหารงานคุณภาพองค์กรรวม หรือ total quality management (TQM) และการผลิตแบบกะทัดรัด หรือ Lean Production เป็นต้น

ทฤษฎีนวัตกรรมในแนวเครือข่ายเทคโนโลยี (The technology network theory of innovation)

นพดล เหลืองภิรมย์ (2555, หน้า 50) ทฤษฎีนี้มีสมมติฐานว่า

- องค์กร สถาบัน ที่มีบทบาทในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ควรจะต้องเชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันเช่น องค์กรหรือสถาบันที่ให้คำปรึกษาหน่วยงานของภาครัฐ สถาบันวิจัยของรัฐ มหาวิทยาลัย และองค์กรสถาบันอื่น ๆ

- ความเข้มแข็ง ความต่อเนื่องในการเชื่อมโยงปฏิสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนกันกับสถาบันภายนอกเกิดมากขึ้นเท่าไรก็จะช่วยส่งเสริมให้มีการถ่ายทอดข้อมูลทางนวัตกรรมมากขึ้นเท่านั้น โอกาสที่องค์กร สถาบันจะได้รับข้อมูลย่อมจะมีเพิ่มขึ้นตามลำดับ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมขององค์กรหรือสถาบัน

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญการเชื่อมโยงทางด้านเทคโนโลยีมากกว่าความเชื่อมโยงอื่น ๆ โดยนวัตกรรมนั้นเกิดจากการผสมผสานระหว่างทุนที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ เครือข่ายเทคโนโลยีซึ่งช่วยให้องค์กรหรือสถาบันมีขีดความสามารถในการดูดซับข้อมูลทางนวัตกรรมเพิ่มสูงขึ้น

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ราชกิจจานุเบกษา (2560, หน้า 4) กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุขพ.ศ. 2560 ข้อ 2 ได้กำหนดภารกิจของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขว่า “ให้สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุขมีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์ และแปลงนโยบายของกระทรวงเป็นแผนการปฏิบัติราชการ ตลอดจนจัดสรรทรัพยากรและบริหารราชการประจำทั่วไปของกระทรวง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของกระทรวง โดยมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายและพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการแพทย์และการสาธารณสุข ให้ทันสมัยและเหมาะสมยิ่งขึ้นราชกิจจานุเบกษา (2560, หน้า 7 - 8) นอกจากนี้ภารกิจของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขตามข้อ 2 แห่งกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2560 ยังได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของกองกฎหมายตามข้อ 8 แห่งกฎกระทรวงเดียวกัน โดยมีภารกิจดำเนินการเกี่ยวกับนิติกรรมและสัญญา งานเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่งและอาญา งานคดีปกครอง งานคดีอื่น ๆ การพิจารณาตรวจสอบคำอุทธรณ์หรือคำโต้แย้ง และการให้ความเห็นทางกฎหมายที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงและกระทรวง รวมทั้งเป็นศูนย์ข้อมูลกลางด้านกฎหมายของสำนักงานปลัดกระทรวงและกระทรวง จากภารกิจของกองกฎหมายตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2560 กองกฎหมายได้แบ่งโครงสร้างกลุ่มงาน

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อให้บรรลุตามภารกิจที่ได้กำหนดไว้โดยแบ่งกลุ่มงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกฎหมายออกเป็น 4 กลุ่มงาน ดังนี้ คำสั่งกระทรวงสาธารณสุข (2560, หน้า 2) 1) กลุ่มงานนิติกรรมและสัญญา 2) กลุ่มงานกฎหมายและคดี 3) กลุ่มงานปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย 4) กลุ่มงานระงับข้อพิพาททางการแพทย์

โดยที่ภารกิจของกลุ่มงานดังกล่าว รวม 4 กลุ่มงาน มีภารกิจที่สำคัญ กล่าวคือ ให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายแก่ส่วนราชการระดับกรม สังกัดกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งส่วนราชการในส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ตลอดจนสมาชิกวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นแนวปฏิบัติให้สามารถปฏิบัติงานต่อไปได้และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีมาตรฐาน ถูกต้อง ครบถ้วน และแม่นยำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มนัสชัย อุ่นศิริ (2564, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเลขาธิการสภากรุงเทพมหานคร สรุปผลการศึกษาได้ว่า รูปแบบนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีที่นำมาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร คือ ระบบรวมศูนย์ภารกิจการประชุมและระบบการรับ-ส่งเอกสารภายในองค์กร โดยใช้แพลตฟอร์มกูเกิ้ล (Google Platform) และ LINE notification service สำหรับปัญหาและอุปสรรคคือ บุคลากรบางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้เทคโนโลยี บุคลากรด้านเทคโนโลยีมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับการดูแลและแก้ปัญหา ผู้พัฒนาแอปพลิเคชันขาดทักษะการสื่อสาร ปัญหาด้านงบประมาณที่จำกัดทำให้ไม่ได้รับการพัฒนานวัตกรรมด้านเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน ปัญหาข้อจำกัดทางเทคโนโลยีทำให้ไม่สอดคล้องกับงานที่ปฏิบัติ และปัญหาด้านระบบเครือข่ายที่ยังไม่เสถียร ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานมีความล่าช้า เป็นต้น

สรลชนา ไพสารี (2565, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อบริการประชาชน กรณีศึกษาฝ่ายจัดเก็บค่าผ่านทาง การทางพิเศษแห่งประเทศไทย สรุปผลการศึกษาได้ว่า การนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงานได้ โดยรูปแบบเทคโนโลยีต่าง ๆ การนำความรู้ การนำแนวคิด หลักการ เทคนิค วิธีการ กระบวนการ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในระบบงานต่างๆ สามารถปรับปรุงระบบงานนั้นๆ ให้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

อดิศร ณ อุบล (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางส่งเสริมนวัตกรรมแบบเปิดในกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรมของอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ในประเทศไทย สรุปผลการศึกษาได้ว่า แนวทางในการส่งเสริมแนวคิดนวัตกรรมแบบเปิดไว้ 3 แนวทาง ได้แก่ การแสดงบทบาทของภาครัฐในฐานะเป็นตัวกลางสำคัญในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานของกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม การสร้างการตระหนักรู้ถึง

ประโยชน์ของนวัตกรรม แบบเปิดให้เกิดขึ้นในสถานประกอบการภาคเอกชน และการสนับสนุนส่งเสริมการประยุกต์ใช้แนวคิดนวัตกรรมแบบเปิดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข” เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) คือ เจ้าหน้าที่กองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขที่มีประสบการณ์ในด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายมากกว่า 1 ปี จำนวน 10 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 2) รองผู้อำนวยการกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข 3) เจ้าหน้าที่ในแต่ละกลุ่มงาน จำนวน 4 กลุ่มงาน ดังนี้ กลุ่มงานนิติกรรมและสัญญา จำนวน 2 คน กลุ่มงานกฎหมายและคดี จำนวน 2 คน กลุ่มงานปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย จำนวน 2 คน และกลุ่มงานระงับข้อพิพาททางการแพทย์ จำนวน 2 คน เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข และแสวงหานวัตกรรมในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของส่วนราชการดังกล่าว รวมทั้งการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ (Qualitative Interview) ที่เน้นการสนทนาและพูดคุย (Conversation Or Discussion Format) ซึ่งมีความเป็นส่วนตัว (Personal) และไม่เป็นทางการเพื่อสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง ไม่เคร่งครัดจนเกินไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริงจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) มีคำถามที่ไม่เคร่งครัด สามารถยืดหยุ่นได้มากและเป็นการใช้คำถามปลายเปิด (Open - Ended Question) ไม่มีการเตรียมคำตอบไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สามารถตอบคำถามได้อย่างยืดหยุ่น โดยผู้วิจัยจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มาจัดกลุ่ม เพื่อวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ในครั้งนี้ โดยเชื่อมโยงข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพร้อมทั้งปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จากนั้นนำมาเขียนเชิงพรรณนาให้เห็นถึงการนำไปสู่การแสวงหานวัตกรรมในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์บริบทของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขกระทรวงสาธารณสุขและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

กองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นศูนย์กลางด้านข้อมูลกฎหมายของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมีภารกิจหลัก คือ การให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายแก่ส่วนราชการในระดับกรมสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและส่วนราชการในส่วนภูมิภาคสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นบุคลากรในกองกฎหมายที่มีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายมากกว่า 1 ปี ซึ่งหน้าที่ของบุคลากรดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ โดยแบ่งตามประเด็นที่กลุ่มงานของตนเองรับผิดชอบ จึงเป็นหน้าที่หลักของบุคลากรในกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ บุคลากรในกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายผู้วิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่จะเป็นการค้นหาข้อมูลกฎหมายที่ใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน และไม่มีการรวบรวมข้อมูลกฎหมายจัดเป็นหมวดหมู่ โดยข้อมูลกฎหมายยังมีความกระจัดกระจาย ส่งผลให้มีความยากลำบากต่อการสืบค้นข้อมูลดังกล่าว

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะรูปแบบและลักษณะนวัตกรรมในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

นวัตกรรมที่จะนำมาปรับใช้ในการทำงานด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นเป็นการจัดให้มีระบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (E - book) ลงในเว็บไซต์ของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข โดยจัดรวบรวมข้อมูลกฎหมายไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการค้นหาหรือสืบค้นข้อมูลกฎหมาย รวมทั้งควรมีการรวบรวมประเด็นที่เคยให้คำปรึกษาหรือความเห็นทางกฎหมายกับส่วนราชการต่าง ๆ ที่เคยหารือมา โดยจัดทำเป็นเอกสารถาม - ตอบ ปัญหาที่ส่วนราชการมีการหารือมายังกองกฎหมาย ในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) ลงในเว็บไซต์ของกองกฎหมาย เช่นเดียวกัน ตลอดจนอาจมีระบบอัตโนมัติในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายและความเห็นทางกฎหมาย เช่น ระบบคอมพิวเตอร์อัจฉริยะ (AI) ระบบ chatbot line official account หรือ แอปพลิเคชันของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผล

1. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมายสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ว่า การปฏิบัติงานในด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมาย นับได้ว่าเป็นภารกิจหลักของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งในการที่จะตอบปัญหาตามข้อหารือหรือการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของส่วนราชการที่ทำกรหรือมาได้นั้น จำเป็นต้องมีระบบการค้นหาข้อมูลกฎหมายที่ดี รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากในปัจจุบันการค้นหาข้อมูลกฎหมายเป็นการค้นหาข้อมูล โดยการเปิดหาในรูปแบบหนังสือ ประมวลกฎหมาย เอกสารถาม - ตอบ ปัญหาและตำราทางวิชาการ บทความทางวิชาการของศาลปกครองซึ่งกระจัดกระจายอยู่ภายในกองกฎหมายไม่มีการจัดรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่ ถ้าหากประเด็นข้อกฎหมายนั้นมีความยากและจำเป็นจะต้องหาข้อมูลกฎหมายหลาย ๆ ฉบับมาประกอบกันเพื่อตอบปัญหาข้อหารือจะต้องใช้เวลานาน รวมระยะเวลาในการค้นหาข้อมูลกฎหมายและตอบข้อหารือของส่วนราชการเฉลี่ยกรณีละ 20 - 30 นาที และค้นในเว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่มีกฎหมายหลายฉบับรวบรวมไว้อยู่ซึ่งทั้ง 2 วิธีการดังกล่าวนี้ต้องใช้เวลาดำเนินการค้นหาที่เกี่ยวข้องในการตอบข้อหารือหรือนานพอสมควร ส่งผลให้งานที่กำลังปฏิบัติอยู่ขาดความต่อเนื่องล่าช้า ไม่ทันภายในระยะเวลาที่กำหนดต้องส่งงาน ดังนั้น จึงอาจเป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

2. นวัตกรรมในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาค้นคว้าได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายดังกล่าวข้างต้น จำเป็นต้องนำนวัตกรรม (Innovation) มาใช้ในการปฏิบัติงานในด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายเพื่อลดปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว เป็นการประหยัดเวลาในการค้นหาข้อมูลกฎหมายและการตอบข้อหารือให้กับทางส่วนราชการ โดยนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายนั้น ควรเป็นรูปแบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (E - book) โดยจัดรวบรวมข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับด้านการแพทย์และกฎหมายที่เกี่ยวกับการสาธารณสุขไว้เป็นหมวดหมู่การรวบรวมประเด็นที่เคยให้คำปรึกษาหรือความเห็นทางกฎหมายกับส่วนราชการต่าง ๆ ที่เคยหารือมา โดยจัดทำเป็นเอกสารถาม - ตอบ ปัญหาที่ส่วนราชการมีการหารือมายังกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมากที่สุดในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) ลงในเว็บไซต์ของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เช่นเดียวกัน ตลอดจนอาจมีระบบอัตโนมัติในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายที่สามารถตอบข้อหารือหรือให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายไปเบื้องต้นก่อน โดยไม่ต้องใช้เจ้าหน้าที่ในการตอบข้อหารือ

หรือให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมาย เช่น ระบบคอมพิวเตอร์อัจฉริยะ (AI) ระบบ chatbot line official account หรือ แอปพลิเคชัน ของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

อภิปรายผล

1. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมายสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

กองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขมีภารกิจที่สำคัญในการเป็นที่ปรึกษาให้กับส่วนราชการระดับกรม สังกัดกระทรวงสาธารณสุข รวมทั้งส่วนราชการในส่วนภูมิภาคสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และสภาวิชาชีพต่าง ๆ ในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมาย เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นแนวปฏิบัติ เนื่องจากกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นศูนย์กลางด้านข้อมูลกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการประสานงานเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานด้านกฎหมายของกระทรวง ราชกิจจานุเบกษา (2560, หน้า 7 - 8) ดังนั้น กองกฎหมายสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนภารกิจของกระทรวงในด้านกฎหมายโดยมีการแบ่งโครงสร้างกองกฎหมายออกเป็น 4 กลุ่มงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกฎหมายเพื่อให้ปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดตามประเด็นข้อกฎหมาย คือ 1) กลุ่มงานนิติกรรมและสัญญา 2) กลุ่มงานกฎหมายและคดี 3) กลุ่มงานปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย และ 4) กลุ่มงานระงับข้อพิพาททางการแพทย์ซึ่งการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมาย เป็นภารกิจหลักของกองกฎหมาย และทุกกลุ่มงาน แต่เนื่องจากการค้นหาข้อมูลกฎหมายยังมีความล่าช้าเพราะกฎหมายยังมีความกระจัดกระจาย ไม่มีการรวบรวมไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อให้ง่าย สะดวกต่อการสืบค้น จึงอาจเป็นปัญหาและอุปสรรคในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งปัญหาดังกล่าวการค้นหาข้อมูลกฎหมายยังเป็นแบบเก่า โดยการเปิดค้นหาจากตำรา เอกสารทางวิชาการ และประมวลกฎหมายหลายๆ ฉบับประกอบกัน โดยที่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐกำหนดให้ภาครัฐต้องมีการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการ ราชกิจจานุเบกษา (2561, หน้า 55) ดังนั้น การปฏิบัติงานในด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข จึงยังไม่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ดังกล่าว

2. นวัตกรรมในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

จากปัญหาและอุปสรรคในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายดังกล่าวข้างต้น กองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขจำเป็นต้องนำนวัตกรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานดังกล่าว โดยในปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องปรับตัวให้ทันต่อสภาพการณ์

ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งประเทศไทยได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ กำหนดให้ภาครัฐต้องมีการนำนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการ ราชกิจจานุเบกษา (2561, หน้า 55) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เพื่อพลิกโฉม (Transform) นำไปสู่การเป็นระบบราชการ 4.0 กล่าวคือ 1) เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน (Open & Connected Government) ต้องทำงานโดยเปิดเผยโปร่งใส บุคคลภายนอกสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการหรือมีการแบ่งปันข้อมูลซึ่งกันและกันและสามารถเข้ามาตรวจสอบการทำงานได้ 2) ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric government) ต้องทำงานในเชิงรุกโดยมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาความต้องการและตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยไม่ต้องรอให้ประชาชนเข้ามาติดต่อขอรับบริการ หรือร้องขอความช่วยเหลือจากทางราชการ (Proactive Public Services) รวมทั้งอำนวยความสะดวก โดยเชื่อมโยงระบบข้อมูลของทางราชการเพื่อให้บริการต่าง ๆ สามารถเสร็จสิ้นในจุดเดียว (One Stop Service) และ 3) ภาครัฐอัจฉริยะมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (Smart & High Performance Government) ต้องทำงานโดยเตรียมการไว้ล่วงหน้าสร้างนวัตกรรมหรือความคิดริเริ่ม และประยุกต์ความรู้ในแบบสหสาขาวิชาเข้ามาใช้ในการตอบโต้กับโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน เพื่อสร้างคุณค่ามีความยืดหยุ่นและความสามารถในการตอบสนองกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2560, อ้างถึงใน เอกลักษณ์ นาคพวง, 2560, หน้า 23) ซึ่งการที่จะทำให้ระบบราชการ 4.0 ประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยด้านนโยบายของภาครัฐซึ่งจะต้องมีนโยบายที่ลดขั้นตอนการทำงานให้สั้นลงและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน และปัจจัยด้านการพัฒนาองค์กร ซึ่งจะต้องสร้างนวัตกรรมคิดค้นและแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ และนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเป็นการช่วยลดระยะเวลาในการปฏิบัติงานอีกด้วยโดยประเภทของนวัตกรรมที่จะต้องนำมาปรับใช้ในการทำงานดังกล่าว จัดเป็นประเภทนวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้แนวคิดวิธีการหรือกระบวนการใหม่ ๆ ที่ส่งผลให้กระบวนการผลิต และการทำงานโดยรวมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้น นพดล เหลืองภิรมย์ (2555, หน้า 15) ประกอบกับทฤษฎีนวัตกรรมในแนวเครือข่ายเทคโนโลยี (The technology network theory of innovation) มีสมมติฐานว่า องค์กรหรือสถาบันที่ให้คำปรึกษาหน่วยงานของภาครัฐ ควรจะต้องเชื่อมโยงทางด้านเทคโนโลยี และแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกันซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมขององค์กรหรือสถาบัน นพดล เหลืองภิรมย์ (2555, หน้า 50)

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้กองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุขได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้รองรับระบบราชการ 4.0 ด้วยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานมากขึ้นเพื่อพัฒนาและสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพ โดยนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายนั้น ควรเป็นรูปแบบห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (E - book) โดยจัดรวบรวมข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวกับด้านการแพทย์

และกฎหมายที่เกี่ยวกับการสาธารณสุขไว้เป็นหมวดหมู่ การรวบรวมประเด็นที่เคยให้คำปรึกษาหรือความเห็นทางกฎหมายกับส่วนราชการต่าง ๆ ที่เคยหารือมา โดยจัดทำเป็นเอกสารถาม - ตอบ ปัญหาที่ส่วนราชการมีการหารือมายังกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขมากที่สุดในรูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E - book) ลงในเว็บไซต์ของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขเช่นเดียวกัน ตลอดจนอาจมีระบบอัตโนมัติในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายที่สามารถตอบข้อหารือหรือให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายไปเบื้องต้นก่อนโดยไม่ต้องใช้เจ้าหน้าที่ในการตอบข้อหารือหรือให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมาย เช่น ระบบคอมพิวเตอร์อัจฉริยะ (AI) ระบบ chatbot line official account หรือ แอปพลิเคชันของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของมนัสชัย อุ่นศิริ (2564, บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า การนำนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเลขาธิการสภากรุงเทพมหานคร ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรได้ คือ ระบบรวมศูนย์ภารกิจการประชุม และระบบการรับ-ส่งเอกสารภายในองค์กร โดยใช้แพลตฟอร์มกูเกิ้ล (Google Platform) และ LINE notification service สำหรับปัญหาและอุปสรรคคือ บุคลากรบางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการใช้เทคโนโลยี บุคลากรด้านเทคโนโลยีมีจำนวนไม่เพียงพอสำหรับการดูแลและแก้ปัญหา ผู้พัฒนาแอปพลิเคชันขาดทักษะการสื่อสาร ปัญหาด้านงบประมาณที่จำกัดทำให้ไม่ได้รับการพัฒนานวัตกรรมด้านเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน ปัญหาข้อจำกัดทางเทคโนโลยีทำให้ไม่สอดคล้องกับงานที่ปฏิบัติ และปัญหาด้านระบบเครือข่ายที่ยังไม่เสถียร ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานมีความล่าช้า เป็นต้น รวมทั้งมีความสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาของ สรลชญา ไพสารี (2565, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้เพื่อบริการประชาชน กรณีศึกษาฝ่ายจัดเก็บค่าผ่านทาง การทางพิเศษแห่งประเทศไทย โดยกล่าวได้ว่า การนำนวัตกรรมมาใช้จะช่วยให้การทำงานนั้น ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงานได้ โดยรูปแบบเทคโนโลยีต่าง ๆ การนำความรู้ การนำแนวคิด หลักการ เทคนิค วิธีการ กระบวนการ เทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในระบบงานต่าง ๆ สามารถปรับปรุงระบบงานนั้นๆ ให้ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีช่องทางอื่นๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมาย เช่น การจัดให้มีสายด่วนเพื่อให้คำปรึกษาและความเห็นทางกฎหมายเป็นการเฉพาะ โดยอาจมีการพิจารณาปรับโครงสร้างกลุ่มงานภายในกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้มีกลุ่มงานสายด่วนรับปรึกษาปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งต้องมีการปรับอัตรากำลังบุคลากรของกองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข หรือการขออนุมัติกรอบอัตรากำลังเพิ่มเพื่อปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

เอกลักษณ์ นาคพ่วง. (2560). การพัฒนาระบบราชการไทยเพื่อเข้าสู่ยุค Thailand 4.0. นครสวรรค์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

นพดล เหลืองภิรมย์. (2555). การจัดการนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ ดวงกลมพับลิชชิง.

พยัคฆ์ วุฒิรงค์. (2557). การจัดการนวัตกรรม ทรัพยากร องค์การแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.พี.พี. (1991) จำกัด.

ราชกิจจานุเบกษา. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561- 2580) เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. ค้นหาเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2566 จาก <https://ratchakittha.soc.go.th/documents/17061918.pdf> สืบค้นเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2566

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2560 ค้นหาเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2566 เล่ม 134 ตอนที่ 64 ก. จาก <https://www.ratchakittha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/064/4.PDF> สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2566

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. ค้นหาเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2566 จาก <https://ratchakittha.soc.go.th/documents/2103519.pdf> สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2566

กองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ค้นหาเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2566 จาก http://www.legal.moph.go.th/index.php?option=com_content&view=category&id=136&temid=735 สืบค้นเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2566